

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav evropské etnologie

Textilní materiály a výzdobné techniky

Téma : Pracovní oděv i oděv pro všední den v průběhu tří generací

Veronika Kuthanová
180142

Babička – matka – sestra a já

Matka, sestra i já jsme se narodily ve městě a celý život v něm žijeme. Moje babička se narodila na Hutisku, ale záhy se přestěhovali do Zlína.

Domácí oděv

Babička

Jako nezbytná součást babiččiného oděvu, v jakémkoli ročním období, je zástěra. Ještě během 80. let 20. století to bývaly zástěry vlastnoručně šité, zdobené podle momentálního nápadu, krajkou, stužkou, vždy zapínané na řadu knoflíků a s kapsami. V průběhu let 90. a s dovozem levného materiálu „Made in China“ se u babičky začaly objevovat zástěry kupované. Vždy se opět jedná o zástěru v délce nad kolena, s jednou řadou knoflíků a se 2 nebo 3 kapsami.

V závislosti na ročním období a teplotě si k tomu přibírala v létě letní bavlněné šaty bez rukávů, spodní košilku popřípadě ještě tepláky vyhrnuté nad kolena.

V zimě nosí pod zástěrou tepláky nebo teplé punčochy a sukni, jako svrchní oděv potom košili na zástěře a svetr.

Na táto zástěře více či méně vypasovaného obdélníkového střihu nosí vždy ještě typickou zástěru kuchařskou, tvořenou vrchním menším a spodním větším obdélníkem se zavazováním za krk.

Matka

Moje maminka si byla zvyklá už od mládí šít nejrůznější kusy oděvu sama. Jejím typickým domácím oděvem v průběhu 80. let 20. století a také počátkem let 90., proto bývaly šaty. Podle ročního období se měnila jejich délka, většinou jednoduchý střih s úzkými nebo širokými ramínky. Materiál s větší či menší příměsí silonu byl závislý na momentální nabídce na trhu. Barevnost pak přinejmenším různorodá.

Velký vliv v materiálu a barevnosti měla především módní vlna 80. a počátku 90. let.

Od 90. let se začalo docházet ke změně maminčina domácího oděvu. V první fázi byly šaty vystřídány tzv. legínami nebo také „elastáky“ nejrůznějších barev a vzorů, ale zato stále stejné kvality. Jejich životnost zpravidla nepřesáhla půl roku. K tomu se jako svrchní oděv nosily různé košile, někdy i s vycpávkami nebo trička po svých dcerách.

V zimě potom nastupují teplákové soupravy, nohavice u tepláků byly vždy mrkvového střihu zakončené silnou gumou a podobně tomu bylo také u mikin.

Sestra a já

Setra se narodila v roce 1980, já v roce 1986. V této době byla velká část našeho šatníku tvořena vlastnoručně ušitými kusy oděvu od naší maminky. Jednalo se o sukně, šaty,

kalhoty, bundy a šust'ákové soupravy, dále pak pletené svetry, kamaše, čepice a rukavice od babiček. Vše v nejrůznějších barvách a střízích. Jako mladší ze sourozenců jsem samozřejmě dědila oblečení po starší sestře. V mém šatníku se tedy vystřídalo několik módních vln. Velkou část domácího oblečení tvořilo v celé naší rodině oblečení s různými batikovanými nebo vyšívanými vzory. Zpravidla se jednalo o zamaskování nevypratelných skvrn nebo přebarvení již vybledlých barev.

V současné době jsou jako domácí oděv používány věci především pohodlné, hlavně sportovní. Nejčastěji jsou to věci bavlněné, tepláky, trika a mikiny, v létě pak letní šaty nebo sukně.

Oděv pro běžné nošení

Babička

Převážnou část oděvní garderoby mojí babičky tvoří sukně s délkou pod kolena a jako vrchní součástka košile. Obě součástky jsou vyrobeny z materiálu v závislosti na ročním období. Pod tím je nošena vždy spodnička. I tyto části oděvu si babička ve velké míře šila sama. Střih sukně je jednoduchý mírně se rozšiřující směrem ke kolenům, na zadní straně malý rozparek. Košile s krátkým nebo dlouhým rukávem na knoflíky, u kupovaných kusů s jednou či dvěma náprsními kapsami.

V zimě nosí pod sukní teplé punčochy, jen při těch nejtužších mrazech přicházejí na řadu kalhoty. Jejich střih se zužuje směrem ke kotníkům. Tato část oděvu je již šitá továrně.

Všechny oděvní součástky jsou v teplých zemitých barvách, převažuje hnědá, tmavě oranžová, okrová nebo tmavě červená.

Jako svrchní oděv nosí svetry na knoflíky, v zimě potom svrchní hnědý kabát s jednou řadou knoflíků v délce opět pod kolena s límcem.

Matka

V průběhu posledních deseti až patnácti let dochází k několika výrazným obměnám běžného denního oděvu, vliv na něj mají nejen zahraniční módní vlny, ale také import. Začátkem 90. let 20. století převládaly v mamčině šatníku košile s vycpávkami na ramenech s různými tištěnými vzory a s větší či menší příměsí silonu. K tomu nosila téměř výhradně sukně přibližně v délce kolen. Košile bývaly zpravidla přepásány širokým páskem.

Jako svrchní součástky nosila různé továrně pletené svetry, většinou se jednalo o materiály s příměsí akrylu. Celkově se tato doba vyznačovala nejrůznějšími a těžko popsatelnými i pochopitelnými barevnými kombinacemi.

V průběhu 90. let se v matčině šatníku objevují stále více kalhoty, nepostradatelnou součástí se staly džíny (džínsy, jeans, rifle), vždy v modré barvě a typického rovného střihu. Postupem doby jsou tyto kalhoty nošeny i na oficiálnější příležitosti.

Vrchní část oděvu tvoří především košile, které svojí délkou lehce přesahují přes okraj kalhot, dále pak roláky, kratší tuniky a lehké svetry z příměsí. Jako svrchní součástka figurují saka a lehké kratší kabátky. Je s podivem, že moje maminka s přibývajícím věkem zkrátila délku sukně, takže zpravidla končí 5 cm nad kolena.

V jejím šatníku se už přestaly objevovat vlastnoručně šité či pletené kousky.

Sestra a já

Nepamatuji se, že bychom se sestrou jako malé nosily jiné kalhoty než manšestrové. A to rovného i tzv.mrkvového střihu v celé barevné škále. Postupně se přidávaly džíny a džínové doplňky, košile, bundy, ale také sukně a šaty. Ve svrchní části oděvu nás neminula móda Mickey Mouse, tento motiv se objevoval na trikách i svetrech. Obecně by se dalo říci, že barevnost byla velice pestrá, v polovině 90.let to byly především křiklavé barvy růžové, žluté a zelené. Kromě kalhot jsme nosily minisukně a minišaty, košile, široké pásy, barevné nebo květované ponožky v lakovaných botách a samozřejmě elast'áky resp. legíny. Jelikož jsme obě od mládí sportovaly, v našem šatníku se objevovaly i sportovní bundy, tepláky a kraťasy, jednalo se o bavlněné látky s příměsí, protože museli vydržet velkou námahu, ale musely s zachovat savost a vzdušnost. S lehkou nadsázkou se by se dalo říci, že se jednalo o nejkvalitnější části našeho oděvu.

I náš šatník prošel velkou obměnou. Za kvalitní, především sportovní věci jsme se naučily připlatit, protože předpokládáme trvanlivost a hlavně konkrétní vlastnosti. V našem šatníku mají nenahraditelnou roli stále džíny, dále tuniky různých barev, sukně v délce mírně nad kolena a šaty. Výhodou dnešní doby je, že nejsme svazováni pravidly ani stereotypy, a proto v našem běžném každodenním odívání vyžadujeme především pohodlnost a praktičnost.